

POZDRAJ BÓH ČASOPÍS EVANGELSKÝCH SERBOW

2. číslo

Budyšin, februar 1958

Létník 8

Hrono za měsac februar 1958

Wostanjeće-li při moj rěci, sće moji prawi wučobnicy. Jan 8, 31

Wučobnikow ma naš Knjez Chrystus dosć. Po cylum swěće liča džensa dwě milijardě štyristaadžewjatnače milijonow člowjekow. Třetina z nich je křčenych křesčanow. potajkim wučobnikow. Sto pak pomha, njejsu-li žani prawi wučobnicy? Jako běše naš Zbóžník na tutej zemi živy, měješe tež hižo wjèle wučobnikow. Dwaj stawaj do našeho teksta so powěda, zo tysacy za nim chodžachu. Ale što je potom, hdyž tam rěka: „Wjele pak jeho wučobnikow, jako to běchu slyšeli, džachu: To je twjerda rěč, štō može ju slyšeć? — Wot toho časa wotehdze wjèle jeho wučobnikow nazady a wjace z nim njechodusčahu.“? A potom měješe jenož hiše swojich dwanače swěrnych a prawych wučobnikow!

Z čim pak so wopokazuja jako prawi wučobnicy? Tehdom su sami wuznali: „Ty maš słowa wěčnego žiwjenja.“ A při jeho słowach, při jeho rěci cheycu woni wostać. A štō wostawa při tutej jeho rěci, tón je tež prawy, woprawny wučobnik! To je wučba našeho hrona.

Na tym wšo zaleži, hač jedyn wostawa abo nic! Bołmončku zaso wjèle pačerskich džéci před Knjezovym wołtarjom steji. Konfirmaciiski slab džensa tak rěka, zo maja swoje „haj“ prajić na prašenie: „Chečeć w tutej wěrje wostać a roše?“ Ow, zo bychu wšitcy wostali a rostli a zralili w duchownych wěcach a priběrali w poznáci a w dobrých skutkach! Ow, zo bychmy to sami!

Njeh stajne zawostanu, •
ow Božo, při tebi,
do hréchow hewak padnu;
pri wučbje praweji
chečl zdžeržeć, wobarnować;
tak chcu ja wobstajnje
so tebi podžakować
do wšeje wěčnosće. La.

Praktiske chodženje za Chrystusom

Kěrluš njedžele Estomihi — 16. februara 1958 — a sc̄ehowaceho tydženja rěka:

„Z Jezusom nam dajće čahnyć, hladać jeho stopjenjow, wot swěta na swěće stanyć, hić, kaž, won je prjedy šol! —

Z Jezusom nám čerpjeć dajće, zo so jemu runamy; tu křiž, tam trošt budže. hlejće, chudy tu, tam bohaty! —

Z Jezusom tuž wumrēć chcemy, jeho smjerć wšo přewinje, z njej my wšemu wuběhnjemy, štōz nam wěčne škodne je!“

Lochce so praji, lochce so spěwa: „Z Jezusom nam dajće čahnyć, čerpjeć. — Za Jezusom dajće nam z čětom a z dušu chodžić!“ Ale jak so to praktisce we wšednym žiwjenju dopjelni? Přetož to njesmě tola žane prözdrone slovo być. Runje w tym nastupanju placi, štōz w lisce na Hebrejskich steji: „Poohladajmy na Jezusa, kiž je spočatk a kónc wěry, kiž město wjesela znosy křiž, njerodžo wo hanibu!“ Abo kaž Pětr praji: „Kiž zaso nješvarješe, hdyž bě Švarjeny, a nješrozeše, hdyž čerpješe.“

Rozsudžace je, zo je naš Zbóžník tehdom, jako čerpješe, jako kriwida a njeprawda z hromadami na njeho přińdže, wšo přijal z rukow njebjeskeho Wótca, kaž by so to samo wot so rozumilo, a k wšemu swoje wulke „haj“ rjekl. To je woprawdže tak, kaž da Pawol Gerhardt w kěrlušu za Čichi pjatk „Hlej, člowče, Bože jehnjatko“ poslušnemu synej Božemu rjec: „Haj, Wótče, z cylej wutrobu, tež rad a lubje wšitko, štōz nakladuješ k čerpjenju, chcu nješć a čerpjeć nětko!“

Haj, runje to je rjany a čežki nadawk wěry, zo bychmy wšitko, štōz so nam přibližuje, tež hdyž je njepřijomne, zle, samo najhórše,

prijeli, a to ženje z člowskeju rukow, ale z přenjeju rukow, a to stej Božej! Wšitko, štōz je so w našim žiwjenju tak sčinilo, kaž je, dyrbimy přijeć a mamy swoje „haj“ k tomu prajić! Za to praktiski příklad:

a) Twoje žiwjenje, kajkež je, tež hdyž je so wšelake skepsalo z hréchom a z winu, z Twojej samej abo z cuzej, maš přijeć a „haj“ k tomu prajić!

b) Někotry so chětro stara swojeho napohlada. swojeje postawy dla, kaž Jezus sam w przedowanju na horje rjeknje: „Što je mjez wami, kiž by swojej dôhosći mohł jedyn ločić přistajić, hač by so runje wo to staral?“ Ně, přijeć, „haj“ prajić k tomu, kaž sy wupadal z rukow stworičela. Druhdy je čežko! Młoda holca běše 2 metraj dolla. Wona praješe: „Mam syte, jakko girafa na swěće wokoło běhać.“ A wza sebi žiwjenje. Škoda, zo njebě „haj“ prajila, při wšem njeľuboznym, štōz z tym zwisowaše.

c) A nětko něšto k stawej „mandželstwo“. Radžíčel w mandželskich prašenjach, problemach a nuzach praji: „Mjez 100 mandželstwami je šešć dospolne zbožownych, prieć woprawdže njezbožownych: wšitke druhe pak su po puću do zboža pak do njezboža.“ Hač mjenowane procenty trzechja, njewěm, ale něšto na tym je. Štōz je „haj“ prajić k swojemu mandželstwu, kajkež wene je, a štōz njeje spytaný, přeco zaso znowa wołzarować, zo je runje toho abo tu sebi bral, štōz je swoje mandželstwo přijał, tón je na koždy pad po puću do zboža!

d) A potom naše džéci! Možeja nas jara zwjeselić, ale tež runje tak wobčežować. A wšelake je so tež skepsalo z wopačnym wukublanjom! Na koždy pad dyrbimy „haj“ prajić k svojim džécom, kajkež su, a nic, kajkež bychmy je rad měli.

e) To placi tež wo drugich swójnych, wo nich hišće bóle hač wo swojich džéech. To je bóle problematiske, hdyž njejsu naše džéci, pola kotrychž hlós našeje krvé hišće wšelake wuruna, ale hdyž su cuze džéci, přirodne, přiwzate. A to je wosebje aktualne pola přichodnych mačerjow a pola přichodnych džówkow a tak dale. Móhlo wšelake hinaš być! Wězo! Móhle wšelake přichodne mačerje a džówki hinaše być! Wězo! Móhli my sami na kózdy pad hinaši być! Wažne je, najwažniše je: „Haj“ prajić, druhoho, z kotrymž mam hromadže žiwy być, přijeć.

f) Nekotry by rady chcył być woženjeny ale dyrbi bjez mandželstwa přez žiwjenje chodžić abo po — druhy jara krótkim — mandželstwie. „Haj“ prajić, přijeć: w tym wšo leži!

g) A twoje džélo, twoje powołanie! ..Škoda, zo njejsym něšto druheho nawuknyl!“ Ně, „Haj“ prajić! A kolega, susod, sobudželačer? Tež to je druhy jara problematiska wěc.

A tola: Přijeć!

h) Nětko wjedro! My njemóžemy ničo přeménjeć, potajkim mamy jo přijeć. To so samo wot so rozumi! Runje tak je ze žnjemi! Wězo dyrbimy je přijeć. Wukazy a zakonje so nam njelubja. Mamy tola „haj“ prajić. „Moja wokolina, moja domizna móhla hinaša być!“ Přijeć!

i) A powšitkownje je tak: Njesměš skoržić a žalosći prajo: „Kak rjenje móhlo wšitko być!“, ale dyrbiš džakownje wuznać: „Kak rjenje je to tola při wšem!“ —

Nekotry njebudže wjesoły, hačrunjež wěri, dokelž hišće njeje přijal, dokelž njeje nawuknył „haj“ prajić. Tu jenož pomha, na křiž a křižowanego hladać. Chrystus je wšo přijal, stoprocentsce. A nětka na nas leži, runje tak wšo přijeć. z Božeu rukow, z prěnjeju rukow. To je praktiske chodženje za Chrystusom. Wón sam pomha k tomu! Ale wažne je, zo bychmy sebi to rozpominali runje w swyatym posće a zo njebychmy so jenož wotnamakali z někotrymi pobožnymi mysličkamimi, spěwami a hronami.

La.

Dopis

Jako před 7 létami časopis ewangelickich Serbow „Pomhaj Böh“ zaso wurdže, mnje jako cyrkwiniskeho předstejerja w K. prošachu, zo bych tu lopjeno roznošoval. K. maju 290 wobydlerow z něhdze 50 serbskimi swójbami. Při spočatku bě mi tež móžno 50 eksemplarow rozdželić. Tuchwilu je tu hišće 45 eksemplarow, dokelž su někotři zemrěli a někotři su wotskazali, dokelž, kaž mi stara žona rjekny, tola ničo rozumneho w nim njestesi.

Chcu sej dowolić Wam zdželić. što ludžo porokuja: Jedyn ze statykh praješe, zo běše Pomhaj Böh prjedy wjele rjeňsi. Tež ja nadeňdzech číslo z lěta 1897. To běše wězo něšto cyle hinaše. Druzy zaso měnja, čehodla čišći so Pomhaj Böh we lačanskim pismje a nic w tym, kotrež smy nawukli? Starym so čežko čita, a młodži wšak dočyla nječitaju.

Dale so porokuje, čehodla so předowanja njewočišča. Krótka, mala

Johann Heinrich Jung-Stilling

(12. 9. 1740 – 2. 4. 1817)

Njedaloko Siegena w Sauerlande leži w najzdalenišim kućiku čicheje doliny wobdate z lěsom městno „W dolinje“ (Im Grund). Samotnosć a čišina knježeštej tam. Wuhlerjo a wowcerjo, kotriž tam džéłachu, njeběchu jenož z přirodu, ale tež z myslimi na přichodny svět wusko zwjazani, hdyž běše tam Johann Heinrich Jung młody. Wón so wukubla bjez wobchada z druhami a njeznaješe tohodla špatne počinki a lžě. Modlenje, čitanje a pisanje bě jeho džélo, a jeho duša njebě z mnohimi myslimi napjelnjena, ale wšo we njej bě jasne, krasne a nadobne. Džéd druhy praješe: „Tuton hólce nam wuleći; pjera jemu wjetše narostu hač hdy někomu z našeho přečelstwa; dyrbimy so modlić, zo by jeho Böh ze swojim dobrym duchom wobknježil.“ Hakle z 9 létami so svět hólca powjetši; wón zetka druhe džéci a džéše druhy z džédom do lěsa na palenie wuhla. Raz na wječor seděstaj před budku a slónco runje Boži domček chwataše, hdyž hólcec praji: „Džédo, hdyž w knihach čitam, zo móžachu rjekojo tak daloko

wróćo lićić, što jich prawótcojo běchu, tak sebi tež přeju wědžeć, što moji prawótcojo běchu. Sto wě, hač njepochadžamy tež wot hrabjow a wjerchow.“ Džéd so posmja a wotmołwi: „Wot hrabjow drje njepochadžamy, a to je mi tež wšo jedne a ty njesměš sebi to přeć. Najwjetša česc za tebje dyrbi być, zo běchu twój džéd a wulkí džéd a twoji wótcojo česćomni a pobožni mužojo. Woni drje njemějachu ničo prajić, ale woni so lubowachu a česćowachu. Žadyn njeje sebi žadał, štož njebě jeho, a su wšitcy nadobnje wumrěli. W njebjesach budže so naš ród zelenić, tam změjemy wulku wosebnosć a naše žohnowanje budže z tobu tak dołho kaž sy pobožny. Budžeš-li pak bjezbožny, tak će we wěčnosći njebudžemy znać. Hólcec lubowaše džeda pře wšo, a štož wón jemu praješe, to wěrješe bjez přemyslenja, dokelž zhładowaše z česćownosću na njeho. Muž, kotryž je z dobrym swědomjom zestarił a ma mnohe dobre skutki a kotryž je z mlođosće sem swobodny wobchad z Bohom a z Wumožnikom

zwučeny, docpěje wulkosć a swobodu, kotrež najwjetši dobywar njedocpěje.

Hólcec wopyta lačansku šulu w Hilchenbachu. Wuknjenje njebě za njeho čežke. Ale hdyž domoj přinádže, dyrbješe so za krawcowe bliđo sydnyć a tute rjemjeslo ze započatka wuknyc. Tak chcyše to nan. Z radosću čitaše w swobodnych hodžinach, kotrež njeběchu přehusto, wosebje žiwjenjoběhi pobožnych křesčanow. Jeho wutroba njeznažeše wyšeho přeča, hač jónu swjaty a pobožny muž być. Po konfirmaciji sta so z wučerjom a jeho wutroba bě na to polna radosće. Ale tuto traješe jenož hač do Mérčina. Potom dyrbješe zaso k nožicam a jehli wróć. Štyri króć bu ze „šulskim mištrom“ a štyri króć dyrbješe so k rjemjeslu wróćić. Na to so nan rozhněwa, njewopokaza jemu žanu lubosć wjac a nučeše jeho, wšitke džéla činić. njech je rady činješe abo nic. W dwěmaj rano dyrbješe k mločenju na huno, zo měješe krawjacej ruce a koleni jemu z boloscu třepotašeji.

Tuž wopušći w lěće 1762 domiznu

smuška na lěwym boku přenjeje strony je přemało.

Ja bych sej tež přál, zo by Pomhaj Bóh wjace pokuty předowal. Tu w K. je bojaznje wulka ličba wosadnych, kotříž za cyłe lěto kemši a k Božemu blidu njepříndu. Bohužel dyrbimy prajić, zo su živi kaž pohanjo. Ničo jim wjace swjate njeje, štož bě našim wótcem swjate. Haj, je samo hižo tak daloko, zo wjace z „Pomhaj Bóh“ nje-strowja. Z nowokonfirmowanych nichotó wjace kemši njechodži. Ni-mamy daloko do P. kemši, ale ličba kemšerjow je wohańbjaca mala, 2—4 muži a hač do 6 žonow. To je wšo. A přeco hiše sami.

Na Bože kaznje dyrbalo so po rjedu zaso spominać. Žana njedžela a žadyn swjaty džen so wjace njeswjeći. Njeboja so samo Čichi pjatk njeswjeći. Lětsa wjezeše žona ze wsy samo kermušu hnój na polo. Hdyž jej prajach, zo to tola njesměla na swjatym dnu činić, wot-

mołwi mi: „Y, što swjaty džen!“ A něsto časa pozdžišo měješe chwile na wšědny dnu za wulět.

A tole hanjenje a pokliwanje! Mje přeco znova přejedže, hdyž slyšu: Gott verdamme mich! A při wšém je tu wjele přivéry. Zwjeseliłoj mje nastawkaj staj „Čmowe mocy“ (junij 1957) a „Koścowa w konjencu“ (sept. 1957).

Dale dyrbalo so na porjadne placenie cyrkwińskich dawków pokazować, čehodla su nuzne a zo njeisu jenož za fararja.

Mi so zda, zo su K. najhubjeřna wjes po cylej Sakskej, štož pláče-nje cyrkwińskich dawków nastupa. Su tu někotři, kotříž maju dawki hiše wot lěta 1950 sem placić. Ja jich stajnje napominam, ale to jim ničo njewučini. Jedyn z nich je samo hiše w cyrkwińskim chor-rje. To je hańba! Tam won njesluša.

Jara česčeny knjez superintenden-to, prošu wo wodače, žadam-li sej přewjele, ale mje to česni.

a wobroci so do horateho kraja — (Gebirgsland). Pola pobožnego mištra namaka dželo. We wobcha-dze z čichimi w kraju so jeho wěra čisćeše a pohlubšowaše. Won dosta njeskončnu dowěru do Boha a wědžeše, zo Bóh jeho na wšitkých pučach njeposrđne wjedže; wró-ćo hladaio na swoje živjenje do-pozna: „Je wulke zbozo, hdyž so člowjek z młodosće sem w dospol-nej dowěrje k Bohu kublue a ma potom skladnosće, tutu dowěru do-pokazać.“ Won scini z Bohom slab, přewostajiwši so jeho wodze-nju bjez zepjery, a bě zwolniwy z radoscu krawc wostać, jeli so to Bohu lubi.

Potom pak tola započa službu ja-ko domjacy wučer pola bohatého překupca. Tak njeměješe wjac chudobu a starosc wo wšědny chlēb. Won možeše swój swobodny čas za dalekublanje wzać. Předewšěm wuknješe stare rěče a dosta wě-stosć, zo dyrbi medicinu studować. Won drje njewědžeše, zwotkel dyrbi k tomu srđki wzać, ale won do-wěri so swojemu wótcem w njebje-sach a džeržeše z hrónčkom: „Bóh budže pomhać.“

W samsnym času bě w Siegen-skej krajinje stary duchowny Molitor — katolski měšnik — živy, kotříž bě zdobom wušikny lěkar wođow.

Tutón napis Janej Stillingej, wujej Heinricha Junga, kotrehož přečel běše, zo je napisal wšitke

Přisp. redakcje: Podpismo smy wuwostajili, kaž smy tež mjeni wsy a wosady jenož z přenim pismikom naspomnili, zo njebychmy nikoho ranili.

Wótra kritika našeho lopjena nas nastroži a zaboli. Ju tak sylnu nje-byhmy wočakowali. My pak ju zwolniwje přijimamy, dokelž wě-my, zo wuchadža z pobožneje a starosćiwe wutroby. Dopisowar roznošuje w swojej malej wjescy — 290 wobydlerow — kóždy mě-sac 45 eksemplarow! Hdy bychmy tola po wšěch Serbach tajkich swérnych pomocnikow měli!

Dale nas wutrobnje wjeseli, zo naš luby bratr nas jenož njekriti-zuje, ale zo ma hnydom dobre namjetý, što mělo so w našim ča-sopisu wozjewjeć.

Bórze, 24. 2. 1958. změjemy w Budyšinje swój kublanski džen, tam chcemy wo tym dale porěčeć.

nju w dalokosći. Heinrich Jung schowa so za mjenom Stilling a wuzna zdobom, zo so za najlepsze džakuje čichim w kraju. Z tutoho časa mjenowachu jeho Jung-Stillinga.

W lěce 1772 započa w Elberfel-dze swoje skutkowanje jako lěkar. Tola won njeměješe wuspěcha. Je-ho zasada bě, zo dyrbi kóždy kře-ščan a wosebje lěkar w dowěrje na Boha dobročiwy być. Tak da-waše medicinu za chorych w lěkar-njach za swoje pjenjezy zhotowić a wostawaše sam dolžny. Měješe mnoho patientow ale mało dochodow. Žona so rudžeše, dokelž njewědžeše, zwotkel dyrbješe srđki za hospodarstwo brać. Stilling njeměješe jako lěkar zbožo a přińdže do wulkich sptytowanjow. Pokoj na-maka w hrónčku, kotrež měješe wot swojeho džeda: „Hdyž sekuru zhotowju, chcu z njej rubać; a za čož Bóh člowjeka stwori, za to chce jeho tež trjebać.“

W tutym času zwěri sej Jung-Stilling na prôstwu slepeje burowi-ki přenju operaciju wočkow a tu-ta so jemu poradži. To scini jeho sławnego lěkarja wočow. Splei z daloka přichadžachu a mnohim možeše pomhać. Wjele z nich bě chudych. Ale swérny swojemu slu-bej služi jim ze swojim darom a njehlada na pjenjezy. Tysacy dóstachu přez njeho swóje widżenje wróćo.

(Přichodnje dale)

Telegram z ČSR

Hlowna zhromadzizna Kostnickeje Jednoty českosłowackich ewangelskich 20. wulkeho róžka 1958 z lužiskoserbskeho přečelskeho wječora w přitomnosći sotry Holanec-Rawpoweje scele přeča Božeho bohatého žohnowanaja konwentej a ewangelskemu ludej Hornjeje a Delnjeje Lužicy.

Wutrobnje džakujemy so ewangelskim bratram a sotram w ČSR za jich lube spominanje na nas.

Wubjerk

Nutrnje sej přejemy, zo bychmy z nimi wuše styki nawjazać mohli.

Jara wjeselimi so tež, zo je našej wumělcí na piščelach, Lubinje Rawpowej-Holanec, spožcene bylo, po ČSR pućowac a tam wutroby wokřewić ze swojim dokonjanym hraćom. Rad bychmy wšak něsto bliše zhonili wo jejnym pućowanju.

Kubłanski džen 24. 2. 1958

Lětsa žanych wosobinskich přeprošenjow!

Wšitcy naši swěrni ewangelscy Serbja su wutrobnje přeprošeni, předewšem naši cyrkwinsey předstejerjo a cyrkwinsey zastojnicy.

Započnemy dopołdnja w 9.30 h. z Božej službu we wosadnym do-

mje na Hornčerskej hasy 23. Skônčic chcemy w 16 hodž. Wobjedować budžemy zhromadnje. — Kubłanski džen budže stać pod słowom Swjateho pisma:

Naše žiwjenje so ruče minje.

Naši stari so njesměrnje dračowachu

Luba, stara wosadna mi krótka do swojeje smjerće powědaše, jak je jako młoda holca ze swojej maćerju z Luha přez Milkocy na pěskojte, wuparnišcove polo pola Chelna jězdžila čahajo čežki wóz. Juchu by mać z karu na daloke pola wozyła.

W Swjatym pismje steji, zo je naše žiwjenje, je-li krasne, křiwd a próca.

Hrodziščo. Lětsa so tudy zaso njedželu Septuagesima jako swjedžen Marje wučisčenja, kaž běše cyrkwinska wyšnosć poručila, poswieći. Je pře dživne, zo runje Hrodziščanska wosada tuton swje-

džen prjedy tak lubowaše a potom jón pozaby. W našich cyrkwin-skich knihach je napisane, zo němska wyšnosć přeco pytaše, Marijne swjedženje wotstronič, ale serbske wobydlerswo so wobstajne přeciwo tomu wobaraše a njechaše swjedžen zhubić. W lěće 1793 běchu tohodla samo njeměry w Hrodzišču a wyšnosć dyrbješe popušćić. W lěće 1818 pak běše zběžk najwyjetši. Wyšnosć běše fararzej zakazała, kemši hič a předować. Ale wjèle ludži bě so na pohrjeništu zhromadžilo. A hdž farar Krygar a kantor Hercog njepřinděstaj, wosada sama Božu službu swječeše. Rozhorjena wyšnosć nětko njeměnikow zdžela z pjenjezami zdžela samo z jastwom chłostaše. Ale njedžiwacy toho tola knjejstwo popuščowaše a Serbam dowoli. Marijne swjedženje dale swjećić. A tak je wostało tež w přenich zastojnskich lětach fara-ja lic. Mrózaka.

Džensa so wjace njejedna wo předprawo Serbow, kotrež běše tak čežko wuběžene. Hdž džensa zaso Marje wučisčenja swjeći, to so stawa tohodla. dokelž tež tuton swjedžen ma wosebitu powěsc za nas wšitkých: Ze Simeonom džemy do templu a dožiwimy našeho Knjeza. Slyšenje na tuton tekst sluša tež pod słowo: Dajće słwo Božemu bohače mjez wami bydlić. Bychmy chudši byli, by to nam pobrachowało. A snano su to naši wotejojo prawje činili, hdž wo tuton swjedžen wojewachu.

Laz. Naš luby, wulce česčeny bratr Jan Haješ je 22. wulkeho róžka swoje 85. narodniny swjeći. Serbja z džakownosću na njeho spominaju. Wón je čas swojego žiwjenja narodej a swojej cyrkwi swěrny byl. Ze staroscemi slyšimy, zo je schoril. Boh knjez cheyl z nim być.

Njeswačidlo. Wučer našeje šule je w Budyšinje z jězdnym kołom do čežiteho awta zajel a při tym smjertne znjezbožil. Z nim zhubimy pobožnego wukublarja swojich džeci. Wosadni ze zawostajenymi wo njeho žaruja.

Rakečanski woltar